

Toleransprojektet i Borlänge - ett kreativt antirasistiskt arbete

Artikel i Auktoriserade Dramapedagogers tidning Några RADER nr 2 2020 av Åsa Backeus

Vad är Toleransprojektet?

Jag arbetar som dramapedagog på Kulturcentrum Asken i Borlänge; ett resurscentrum för språkfrämjande arbetssätt och estetiskt lärande för kommunens för- och grundskolor. Vi har utvecklat många samarbeten genom åren och ett av dem är med *Toleransprojektet*, där jag och min kollega Jenny Strömvall Sundberg, bildpedagog, numera ingår i den ordinarie personalstyrkan. Övriga pedagoger är SO-lärare, fritids- och församlingspedagoger.

Alla pedagoger som arbetar i projektet har fått förmånen att läsa kursen *Identitet, tolerans och extremism* (Segerstedtsinstitutet, Göteborgs universitet) och även deltagit i en tiodagars internationell kurs på Yad Vashem World Holocaust Remembrance Center i Jerusalem (<https://www.yadvashem.org>). Som en parentes måste jag säga att förutom Dramapedagogutbildningen hör de här kurserna till de som påverkat mig mest i livet; både på det yrkesmässiga och det personlighetsutvecklande planet. Toleransprojektet finns på flera orter i landet; alla formar sin egen variant av det men alla har samma grund. Förhållningssättet, eller modellen, utarbetades på uppdrag av kommunchefen i Kungälv som en reaktion på nynazisters mord på John Hron 1995. Projektet är en del av Segerstedtinstitutets (Göteborgs universitet) stöd till kommuner och myndigheter och har uppmärksammats av FN som en fungerande strategi i arbetet med att öka den sociala sammanhållningen bland ungdomar.

Borlänge kommun startade upp Toleransprojektet läsåret 2015-2016 och har växt från en elevgrupp per läsår till tre - två i årskurs nio och en i årskurs sex. Deltagandet är frivilligt och söktrycket är högt. Ett av syftena med projektet är att skapa oväntade möten; möten som annars kanske inte blivit av. För att uppfylla detta syfte bör gruppen bestå av elever från olika etniska, sociokulturella och ekonomiska bakgrunder. De 25 elever som ingår i en grupp träffas ca 12 gånger på ett läsår, en heldag varannan vecka.

Grunden i arbetet med Toleransprojektet i årskurs 9 är autentiska, historiska berättelser från Förintelsen (i årskurs 6 utgör samernas historia en motsvarande referensram). Dessa berättelser tematiseras sedan och utgör grunden för samtal, övningar, skrivuppgifter och diskussioner i gruppen. En exkursionsresa till några av Förintelsens minnesplatser i Polen (för årskurs 9) och Idre sameby (för årskurs 6) ingår. Under resan fördjupas det arbete som gjorts på hemmaplan. Historien används för att lära om oss själva: *från där och då till här och nu*. Några av de teman vi arbetar med under ett läsår är identitet, gruppträck, utanförskap, individens ansvar, människovärde, val och konsekvenser av olika val.

Det skapande arbetet

De estetiska uttrycken får olika funktioner i projektet; att starta upp ett tema, att stärka sammanhållningen i gruppen, att reflektera, att bearbeta dilemman, att gestalta berättelser osv. Vi planerar tillsammans med övriga pedagoger och får en bra helhet och balans mellan teori och skapande; vi kompletterar varandra med våra kompetenser på ett mycket meningsfullt sätt.

För att ge ett exempel på hur det kan se ut i praktiken kan jag berätta om ett upplägg vi gjorde häromveckan när vi hade temat *Ghettoliv*:

Redan innan vi hunnit hälsa god morgon den här dagen skickade jag in eleverna på "The Jewish Street"; en judisk stadsdel någonstans i Polen någon gång under mellankrigstiden. I dramasalen hade vi projicerat bilder på tre dukar som tillsammans skapde en miljö. Eleverna fick undersöka bilderna tillsammans; *Vad ser vi? Vilka ljud tror vi hörs? Vad undrar vi om det vi ser?* Därefter fick de göra blixtnabba rollspel á la kaosteatrar för att få en känsla av livet i stadsdelen.

Jag tog sedan hjälp av min kollega, SO-läraren Helena, för att ge lite fakta kring judarnas situation i Polen vid den här tiden; hur det såg ut med politiskt och religiöst engagemang bl a. Sammanfattningsvis kunde vi sen konstatera att det naturligtvis såg olika ut; någon typisk jude fanns inte, mångfalden är stor precis som inom vilken annan grupp som helst och varje enskild individ hade sina drömmar och förväntningar på framtiden.

I grupper blev eleverna sedan tilldelade en person som levde i Polen under den här tiden. Utifrån några rader med fakta om personen fick de i uppgift att fylla ut karaktären; *Hur ser hens familj ut? Vilka intressen hade hen? Vad åt hen till frukost?* O.s.v. De fick också hitta minst en accessoar i teatergarderober som fick symbolisera karaktären. I några övningar fick de därefter gestalta sin karaktär och på så sätt lära känna den ännu närmare.

SO-läraren Mathias berättade lite fakta om Warszawas ghetto, där samtliga karaktärer hamnade runt 1940 - både i vår övning och i verkligheten. Rummet blev mindre (med hjälp av skärmar); känslan av trängseln i ghettot var påtaglig. Eleverna och karaktärerna fick i några olika övningar - bl.a. dagboksskrivning i roll och en upprepning av samma kaosteatrar som innan ghettot - uppleva hur levnadsförhållandena kunde vara. Slutligen avslöjades karaktärernas verkliga öden. Några överlevde förintelsen, några överlevde inte, några vet man ingenting om...

Åsa Backeus, dramapedagog
Kulturcentrum Asken i Borlänge